

## Täysistunto

**Torstai 26.4.2018 klo 16.04—18.31**

**9. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi lentoliikenteen matkustajarekisteritietojen käytöstä terrorismin ja vakavan rikollisuuden torjunnassa sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi**

Hallituksen esitys HE 55/2018 vp

*Lähetekeskustelu*

**Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen:** Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 9. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään hallintovaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

Lähetekeskusteluun varataan tunti, kello 18—19. Mikäli puhujalistaa ei ehditä annettussa ajassa käydä loppuun, asiakohdan käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan tämän päivän istunnossa muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi. Jos keskustelu asiasta puolestaan päättyy ennen sille varatun määräjän päättymistä, siirrytään päiväjärjestyksen seuraavaan, 10. asiakohtaan.

*Keskustelu*

**18.03 Sisäministeri Kai Mykkänen:** Arvoisa puhemies! Kyseessä on siis lentoliikenteen matkustajatietojen laajempaa hyödyntämistä rikollisuuden torjunnassa koskevan matkustajarekisteridirektiivin toimeenpano kansallisesti ja sinänsä tärkeä asia varautumisessa siihen, miten voimme torjua ennalta erityisesti terrorismirikoksia ja muitakin vakavia kansainvälisen rikollisuuden muotoja.

Käytännössä kyse on siis siitä, että matkustajatietorekisteriin koottaisiin eurooppalaisesti kunkin matkustajavarausten yhteydessä antamat tiedot — nimi, osoite, yhteystiedot, maksutapa — jotka lentoliikenteen harjoittajat veloitettaisiin siirtämään jäsenvaltioiden perustamiin matkustajatietoyksiköihin. Suomessa tällaisena matkustajatietoyksikkönä toimisi poliisin, Tullin ja Rajavartiolaitoksen rikostiedusteluyksikkö, joka on jo yksikkönä tänäkin päivänä olemassa, ja tämä rikostiedusteluyksikkö analysoisi tietoja ennalta määriteltujen kriteerien mukaan ja erityisesti vertaisi tietoja terrorismirikosten ja vakavan rikollisuuden torjunnan kannalta oleellisten tietokantojen kanssa. Tarkoituksena on siis tunnistaa henkilöt, jotka saattavat olla osallisina näissä terrorismirikoksissa tai muussa vakavassa rikollisuudessa. Viimeiset kymmenen vuotta ovat osoittaneet, että tällaisella rekisterillä olisi voitu päästä jäljille tilanteissa, joissa terroristisiin järjestöihin ja terrorismirikoksiin osalliset henkilöt ovat matkustaneet Euroopassa lentoliikennettä hyödyntäen eri jäsenmaihin.

Kuitenkin tässä tietysti on huolehdittu myös siitä ja tässä kansallisessa toimeenpanossa varmistetaan suhteessa Suomen perustuslakiin se, että yksityisyydensuojan toteutumiseksi tämä rikostiedusteluyksikkö ei käsittele sellaisia arkaluontoisia tietoja, jotka meidän perustuslakimme ja EU-säätelymme pohjalta eivät käsitteilyyn kuulu. Näitä voisi luovuttaa edelleen vain perustellusta pyynnöstä yksittäistapauksissa lainsäädännön mukaisesti.

## Pöytäkirjan asiakohta PTK 42/2018 vp

Arvoisa puhemies! Tämän esityksen myötä todella poliisin, Tullin ja Rajavartiolaitoksen työkalupakkiin saadaan uusi tärkeä terrorismin ja vakavan rikollisuuden torjunnan väline, joka verrattuna niihin muutaman miljoonan euron kustannuksiin, jotka tämän perustaminen aiheuttaa, on varmasti kyllä rahansa väärtti siinä, miten voimme torjua vakavia terroritekoja. Valitettavasti Suomessakin on viime syksynä jouduttu tällainen terroristiseksi epäilty teko kokemaan.

**18.06 Sari Essayah kd:** Arvoisa puhemies! Tämä matkustajarekisteridirektiivin toimeenpaneminen on varmasti tarpeellinen nimenomaan terrorismin ja vakavan rikollisuuden torjunnassa. Olisin kuitenkin halunnut ministeriltä vielä tarkentaa siitä, kun puhuitte näistä tietyistä arkaluontoisista tiedoista, voiko esimerkiksi vaikkapa ruokavaliotietoja tai jotakin vastaavan tyyppistä etnis-uskonnollista profilointia tehdä näitten tietojen perusteella. Sitten toisaalta myöskin totesitte, että ainoastaan pitää olla hyvin selkeästi perusteltu pyyntö, jotta näitä tietoja voidaan luovuttaa eteenpäin. Elikkä olisin tästä halunnut vielä tarkennusta. Minkä tyyppinen tietopyyntöprosessi pitää olla, jotta sitten tällaisia tietoja luovutetaan, ja voiko näitä siis luovuttaa esimerkiksi kolmansiin maihin, vaikkapa sitten USA:han tai johonkin muuhun EU:n ulkopuolella sijaitsevaan maahan, näitten perusteltujen pyyntöjen perusteella? Toki kun myöskin EU:n tietosuojadirektiivi astuu voimaan, tuleeko sieltä sitten joitakin sellaisia asioita, joita nyt sitten pitää ottaa huomioon, tai onko nämä jo yhteensovitettu tässä vaiheessa, kun tätä kansallista toimeenpanoa tehdään?

**18.08 Simon Elo sin:** Arvoisa puhemies! Kiitän ministeriä hyvästä esittelystä ja hallitusta hyvästä esityksestä. Terrorismi on koko Euroopan yhteinen ongelma ja haaste, ja nimenomaan tämänkaltaista lainsäädäntöä ja sitä kautta yhteistyötä näissä kysymyksissä tarvitaan. Jos ajatellaan niitä tapauksia, mitä Euroopassa on ollut, niin nimenomaan lentoliikenteeseen liittyvät matkustajatiedot ovat siinä hyvin oleellinen kysymys. Monet näistä henkilöistä ovat tätä matkustusmuotoa käyttäneet, joko lähteäkseen Euroopan ulkopuolelle liittyen terroristiseen ryhmään liittymiseen tai sitten Eurooppaan tullessaan. Eli hyvin tärkeä kysymys.

Myös edustaja Essayahin kysymys liittyen etnisen profiloinnin näkökulmaan on perusteltu, ja siihen itsekkin mielelläni kuulen ministerin vastauksen.

Toinen puoli on vakava rikollisuus. Käsitykseni on, että Suomessakin järjestäytyneen rikollisuuden organisaatioiden määrä on kasvanut vuosien aikana, ja ministeriltä kysyisin: Miten tässä suhteessa tässä lainsäädännössä näkyvät järjestäytyneen rikollisuuden kysymykset? Miten sitä voidaan tätä kautta ehkäistä?

**18.09 Jari Myllykoski vas:** Arvoisa herra puhemies! Edellisiin puhujiin on hyvä yhtyä siinä mielessä, että oikeastaan ainoa huoleni on nyt toukokuussa voimaan tuleva EU:n tietojen luovuttamiseen liittyvä direktiivi: onko nyt tässä kohdassa huomioitu se kaikki, ettemme tee jotakin sellaista, mikä toisi meille joitakin vaikeuksia sen suhteen? Sen haluaisin nyt kuulla ministeriltä.

**18.09 Sisäministeri Kai Mykkänen:** Arvoisa puhemies! Tässä ehdotettu sääntely perustuu tietysti perustuslain 10 §:ssä turvattuun henkilötietojen ja yksityisyyden suojaan ja myös Euroopan unionin perusoikeuskirjan 7 artiklan turvaamaan yksityiselämän suojaan. Näiden reunaehtojen puitteissa määritellään osittain Euroopan ihmisoikeustuomioistui-

## **Pöytäkirjan asiakohta PTK 42/2018 vp**

men, myöskin Euroopan yhteisön tuomioistuimen ennakkotapausten kautta sitä, minkä tyyppisiä tietoja voidaan missäkin tilanteessa kirjata. Mitä tulee edustajan kysymyksiin tähän puoleen liittyen, tämä on suhteellisen monimutkaista juridiikkaa, jolloin en lähde tässä sitä tulkitsemaan tarkemmin, mutta sitä on tässä HE:ssä kuvattu, ja varmasti valiokunta käy asiaa tarkemmin läpi. Sama koskee luovuttamista kolmansiin valtioihin.

Lähtökohtahan tässä on se, että pyritään turvaamaan nimenomaan Euroopan turvallisuutta Euroopan viranomaisten ja eurooppalaisten turvallisuusrakenteiden kautta, ja uskon, että kehitys vie kyllä siihen suuntaan, että yhä enemmän terrorismin torjuntaa tehdään Euroopan unionin puitteissa yhteisissä rakenteissa. Onneksi esimerkiksi Europolin ilmoitetut tiedot ovat merkittävästi lisääntyneet ja sitä käytetään operatiivisemmin.

Tämä on tämä keskiö tässä. Tietojen luovuttaminen on aina delikaatti asia. Esimerkiksi tiedustelulainsäädännön osalta sitä käsitellään hyvin samoilla periaatteilla.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin hallintovaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.